

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 57 0 Ps 131695 24 Rev
Banjaluka, 10.07.2024. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Violande Šubarić, kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Rose Obradović, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca I.T., vlasnik I.D., I., koga zastupa punomoćnik Đ.B., advokat iz P., protiv tuženog D.C. d.o.o., Č., koga zastupa punomoćnik dr A.V. P., advokat iz B.L., radi duga, odlučujući o reviziji tužioca izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 131695 23 Pž od 25.01.2024. godine, na sjednici održanoj dana 10.07.2024. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Zahtjev tuženog za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 131695 22 Ps 2 od 18.09.2023. godine, odbijen je tužbeni zahtjev tužioca da mu tuženi isplati iznos od 368.695,24 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 30.01.2020. godine, kao dana podnošenja tužbe, do isplate, uz naknadu troškova postupka (stav 1. izreke), te je obavezan tužilac da tuženom naknadi troškove postupka u iznosu od 12.669,55 KM, dok je odbijen zahtjev tuženog za naknadu troškova postupka u iznosu razlike između traženog i dosuđenog iznosa (stav 2. izreke).

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 131695 23 Pž od 25.01.2024. godine, žalba tužioca je odbijena i prvostepena presuda Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 131695 22 Ps 2 od 18.09.2023. godine, potvrđena.

Odbijen je zahtjev tužioca za naknadu troškova sastava žalbe u iznosu od 3.896,10 KM i sudske takse na žalbu.

Odbijen je zahtjev tuženog za naknadu troškova sastava odgovora na žalbu u iznosu od 4.027,73 KM.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija tužilac, zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Tuženi u odgovoru na reviziju predlaže da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužioca da mu tuženi po osnovu ugovora o posredovanju, isplati iznos od 368.695,24 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od podnošena tužbe do isplate, uz naknadu troškova postupka.

Na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka prvostepeni sud je utvrdio da su tužilac i tuženi dana 10.04.2015. godine zaključili Ugovor o posredovanju pri sklapanju poslova, kojim je tužilac kao posrednik ovlašten od strane tuženog da se angažuje pri zaključivanju ugovora o prodaji proizvoda tuženog, za koje mu pripada provizija od 5% od prodajne cijene, koja se obračunava bez popusta i knjižnih odobrenja, a u slučaju povlačenja iz ugovora posrednik pri sklapanju posla zadržava pravo na proviziju u roku od 5 godina za svakog klijenta predloženog od strane posrednika pri sklapanju poslova u periodu važenja ugovora, nezavisno od dostavljenog proizvoda; da je tuženi dana 04.09.2017. godine, pozivajući se na član 816. Zakona o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ“ broj 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04, u daljem tekstu ZOO), uputio tužiocu podnesak pod nazivom opoziv naloga za posredovanje, čime prestaju sva međusobna prava i obaveze iz navedenog ugovora, nakon čega je tužilac pozvao tuženog da mirno riješe spor isplatom provizije za period od 5 godina od raskida ugovora i to za velike kupce O. i K.1; da je prema nalazu i mišljenu vještaka ekonomske struke u periodu od 10.04.2014. do 04.01.2018. godine tužilac naplatio od tuženog iznos od 86.664,94 KM, što se odnosi na proviziju po ugovoru od 10.04.2015. godine, da je tuženi za period od 10.04.2015. godine do dana izrade nalaza ukupno platio tužiocu iznos od 126.283,74 KM, da vještak nije mogao utvrditi za koje klijente je tužilac tuženom ispostavio fakture, a da 5 % prodajne cijene za klijente K.1 i O. u periodu 5 godina nakon raskida ugovora, odnosno za period od 04.01.2018. do 04.01.2023. godine iznosi 408.314,04 KM, te da razlika između 5% prodajne cijene za navedene klijente u periodu 5 godina nakon raskida ugovora kada se umanjuje za iznos uplata koje je tuženi izvršio tužiocu za taj period, iznosi 368.695,24 KM (188.510,88 EUR); da je izveden dokaz salužanjem parničnih stranaka, te svjedoka R.B. i G.D.C.; da iz iskaza tužioca I.T. proizlazi da je bio u ugovornom odnosu sa tuženim, da je otkazana saradnja tokom 2018. godine nakon čega je tuženi prestao da plaća proviziju koju je prema odredbama ugovora trebao da plaća 5 godina nakon isteka ugovora, da je za tuženog našao klijente O. i K.1 sa kojim tuženi radi i dan danas, a da je bilo i drugih firmi sa kojima je spojio tuženog, te da je tuženog na razne načine obavještavao o novim klijentima, putem maila, zajedničkih sastanaka, da je sa menadžerom prodaje firme K.1 i kolegom za kvalitet robe došao u B. i išli su u Č. kod tuženog, da su pored klijenata O. i K. drugi klijenti bili npr M.1, P.1, K.2., te da ih je najmanje bilo 20; da iz iskaza zakonskog zastupnika tuženog Z.P. proizlazi da su sa tužiocem bili u poslovnom odnosu, da su prvo upoznali gospodina B. koji ih je upoznao sa tužiocem koji im je doveo neke klijente poput K.2., M.2., K.3., B., A. sa kojim su ostvarili saradnju i plaćali proviziju tužiocu, da tuženi posluje sa društvima K.1 i O., ali da nema saznanja da tužilac ima udjela u saradnji tuženog sa ove dvije firme; da iz iskaza svjedoka R.B. proizlazi da je on spojio tužioca i tuženog, da je obaveza tužioca bila da pronalazi klijente za tuženog, da je tužilac obezbijedio i italijanske i strane klijente, da su to bili M.1, P.2., P.3., P.4., K.3., P.5., B.O., T.S., K.1, da je tužilac imao direktan odnos sa vlasnikom firme K.1, obezbijedio je da K.1 pošalje svoje uzorke, te da je tuženi za njih napravio uzorke i poslije toga napravio značajnu narudžbu, da je tužilac donio uzorke i iz O., nakon čega je tuženi napravio uzorak i predračun, tada da su za njih uradili tri uzorka od kojih je jedan prihvaćen da se radi, a druga dva nisu; da iz iskaza svjedoka G.D.C. proizlazi da je on osnivač tuženog, da mu je poznato da je postojao ugovor sa tužiocem sa kojim su saradivali preko gospodina B., da su mu poznata pravna lica K.1 i O., zbog problema koji su se pojavili sa tužiocem, ali da je prema njegovim saznanjima

gospodin P. doveo ove dvije firme, a da je u posjetu društvu K.1 išao sa njegovim sinom, da se sva komunikacija sa društvom K.1 obavljala preko tuženog, da mu je poznato da je tužilac dovodio klijente kao npr K.2., za koju je naplatio proviziju, ali da nakon pregleda komunikacije kod tuženog nije našao da postoji ikakva veza između društava K.1 i O. sa tužiocem.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud nalazi da su tužilac i tuženi bili u obligaciono pravnom odnosu po osnovu ugovora o posredovanju, prema kojem je tuženi za poslove zaključene posredstvom tužioca dužan da isplaćuje tužiocu proviziju i u roku od 5 godina po prestanku ugovora; da sud nije mogao utvrditi odlučne činjenice iz protivriječnih iskaza saslušanih svjedoka i parničnih stranaka, odnosno nije im poklonio vjeru, imajući naročito u vidu zainteresovanost obje parnične stranke za uspjeh u sporu, kao i činjenicu da je jedan od saslušanih svjedoka osnivač tuženog, a drugi svjedok lice koje je blisko saradivalo sa tužiocem i dovelo ga u vezu sa tuženim; da se iz izvedenih materijalnih dokaza ne može utvrditi za koje klijente je tuženi tužiocu isplatio proviziju; da je tuženi poslovao sa pravnim licima K.1 i O., što proizlazi iz faktura koje je na zahtjev suda dostavilo pravno lice K.1, ali da nisu izvedeni dokazi na osnovu kojih bi sud utvrdio da je upravo tužilac doveo u poslovnu vezu tuženog sa tim pravnim licima, odnosno posredovao prilikom zaključenja poslova, a prema ugovoru o posredovanju postojala je obaveza da putem e-maila obavijesti tuženog o novim klijentima; da sud nije poklonio vjeru iskazima tužioca i svjedoka R.B., koji su protivriječni iskazima direktora tuženog i svjedoka G.D.C., a dovedeni su u pitanje dokazima tuženog i nisu potkrijepljeni ni materijalnim dokazima, da na okolnosti posredovanja pri zaključenju poslova tuženog sa navedenim pravnim licima tužilac nije izveo ni jedan materijalni dokaz iako je na njemu teret dokazivanja, te je, pozivajući se na raspravno načelo, pravila o teretu dokazivanja, odredbe člana 816. ZOO, odbio tužbeni zahtjev.

Drugostepeni sud je žalbu tužioca odbio i prvostepenu presudu potvrdio, temeljem odredbe člana 226. Zakon o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 i 27/24, u daljem tekstu: ZPP).

Pobijana presuda je pravilna.

Iz činjeničnog utvrđenja nižestepeni sudovi proizlazi da su tužilac i tuženi u smislu odredbe člana 813. ZOO zaključili ugovor o posredovanju pri sklapanju poslova dana 10.04.2015. godine, te je ugovoreno trajanje ugovora godinu dana, odnosno do 10.04.2016. godine, sa prećutnim obnavljanjem svake godine, i mogućnošću povlačenja iz ugovora koje ne sprečava isplaćivanje provizije od strane poslodavca koja dopijeva tokom narednih 5 godina za svakog klijenata predloženog od strane posrednika u periodu važenja ugovora. U navedenom ugovoru izričito je predviđeno da će posrednik pri sklapanju poslova tokom svoje aktivnosti morati da skuplja i šalje poslodavcu prijedloge prodajnih narudžbi. Po pitanju ugovora zaključenih od strane poslodavca nakon prijedloga od strane posrednika, ugovoreno je da poslodavac priznaje posredniku proviziju u visini od 5% od prodajne cijene, uz mogućnost da se za pojedine klijente ili proizvode odrede drugačije provizije. Takođe je ugovorena primjena propisa Republike Srpske i Bosne i Hercegovine i nadležnost suda u Banjoj Luci.

Ugovorom o posredovanju obavezuje se posrednik da nastoji naći i dovesti u vezu sa nalogodavcem lice koje bi s njim pregovaralo o zaključenju određenog ugovora, a nalogodavac se obavezuje da mu isplati određenu naknadu, ako taj ugovor bude zaključen.

Prema članu 819. ZOO, posrednik je dužan obavijestiti nalogodavca o svim okolnostima od značaja za namjeravani posao koje su mu poznate ili su mu morale biti poznate.

Članom 821. ZOO propisano je da je posrednik u privredi dužan u posebnu knjigu (posrednički dnevnik) zabilježiti bitne podatke o ugovoru koji je zaključen njegovim posredovanjem i izdati izvod iz te knjige potpisan od njegove strane (posrednički list).

Tužilac tvrdi da je doveo tuženog u poslovnu vezu sa privrednim društvima sa kojima je tuženi nakon toga uspostavio poslovnu saradnju, što se posebno odnosi na privredna društva K.1 i O., te traži isplatu provizije za period od 5 godina od raskida ugovora i to za velike kupce O. i K.1, dok je tuženi osporio osnov i visinu potraživanja tužioca.

Nije sporno da je tuženi dana 04.09.2017. godine, pozivajući se na član 816. ZOO, uputio tužiocu opoziv naloga za posredovanje, obavještavajući ga da davanjem opoziva naloga za posredovanje prestaju sva međusobna prava i obaveze ugovornih strana iz navedenog ugovora.

Tužilac je dostavio E mail prepisku između M.R. i punomoćnika tužioca sa analitičkom karticom, koja je dostavljena na stranom jeziku, bez ovjerenog prevoda, pa je nižestepeni sudovi nisu cijelili niti su na istoj zasnovali svoju odluku.

U smislu odredbe člana 134. stav 2. ZPP uz ispravu sastavljenu na stranom jeziku dostavlja se i ovjeren prevod. Neosnovano revident prigovara povredama odredaba parničnog postupka, jer sud ne vrijeđa odredbe parničnog postupka kad odlučujući o tužbenom zahtjevu i ne vodi računa o ispravi sastavljenoj na stranom jeziku uz koju nije dostavljen prevod, jer je o tome dužna da se stara stranka koja ispravu dostavlja.

Tužilac u reviziji navodi da je od tuženog tražio da mu dostavi isprave na osnovu kojih je plaćao tužioca za izvršenu uslugu, kao i račune koje je ispostavilo društvo K.1, te da tuženi nije postupio po tom zahtjevu ni po rješenju suda. Međutim, pogrešno revident smatra da su počinjene povrede odredaba parničnog postupka iz člana 135. stav 5. ZPP, jer su nižestepeni sudovi cijenili od kakvog je značaja što stranka neće da postupi po rješenju suda, te obrazložili da su od strane Uprave ... - Grupa za reviziju i kontrolu, zapisnikom od 16.11.2020. godine, tužiocu dostavljeni podaci o računima koje je tuženi ispostavio društvima K.1 iz Nj. i O. iz I.

Suprotno prigovorima revidenta, i po ocjeni ovog suda, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da tužilac nije dokazao da je baš on doveo u poslovnu vezu tuženog i društva K.1 i O., odnosno da su poslovi s tim privrednim društvima koje je ostvario tuženi, rezultat njegovog angažovanja, a na tužiocu je teret dokazivanja ovih tvrdnji u smislu člana 7. stav 1. i člana 123. ZPP.

To ne proizlazi ni iz Zapisnika Uprave ... broj ... od 16.11.2020. godine, kao i svih računa koji su izvedeni kao dokaz, priloga dostavljenih od strane Uprave ... dopisima od dana 08.11.2022. godine, konto kartica tuženog za tužioca za vremenski period počev od 2015. godine zaključno sa 2019. godine, dostavljeni od strane Uprave ..., te iz faktura koje je na zahtjev suda dostavilo pravno lice K1., koje je vještak ekonomske struke imao u vidu prilikom sačinjavanja nalaza.

Odluke nižestepenih sudova sadrže ocjenu izvedenih dokaza, te su dati razlozi da se iz iskaza saslušanih svjedoka i parničnih stranaka, imajući u vidu protivvrječne izjave, naročito

zainteresovanost obe parnične stranke za uspjeh u sporu, činjenicu da je jedan od saslušanih svjedoka osnivač tuženog, a drugi svjedok lice koje je blisko sarađivalo sa tužiocem i istog dovelo u vezu sa tuženim, te iz materijalnih dokaza koji su izvedeni tokom postupka, ne može utvrditi da je upravo tužilac doveo u poslovnu vezu tuženog sa pravnim licima K.1 i O., te za koje klijente je tuženi tužiocu i isplatio proviziju.

Pored toga, u navedenom ugovoru izričito je predviđeno da će posrednik pri sklapanju poslova tokom svoje aktivnosti morati da skuplja i šalje poslodavcu prijedloge prodajnih narudžbi, a dužnost posrednika prema odredbi člana 821. ZOO je da u posebnu knjigu (posrednički dnevnik) zabilježi bitne podatke o ugovoru koji je zaključen njegovim posredovanjem i izda izvod iz te knjige potpisan od njegove strane (posrednički list). Međutim, tužilac nije dokazao da je u pogledu poslovne saradnje sa navedenim i drugim privrednim društvima postupao na taj način. Zato, sama činjenica da je tuženi poslovao sa pravnim licima K.1 i O., što je utvrđeno iz materijalnih dokaza, faktura, bez drugih dokaza iz kojih bi se utvrdilo da je upravo tužilac doveo u poslovnu vezu tuženog sa ovim pravnim licima, nije mogla biti dovoljna za usvajanje tužbenog zahtjeva.

Iz navedenih razloga odlučeno je kao u izreci temeljem odredbe člana 248. ZPP.

Zahtjev tuženog za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju u iznosu od 3.896,10 KM je odbijen na osnovu odredbe člana 397. stav 1. ZPP, u vezi sa članom 387. stav 1. istog zakona, obzirom da ovi troškovi nisu bili nužni za vođenje parnice, niti od značaja za zaštitu prava tuženog u postupku po ovom pravnom lijeku.

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Za tačnost otppravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić